

DPIA EN AI ACT-BEOORDELING

Mag het OCMW van vdhGem aanvragen laten voorsorteren door een AI-tool?

Gegevensbeschermingseffectbeoordeling met de beoordeling van de gevolgen voor grondrechten

OCMW vdhGem (fictief lokaal bestuur)
Opgesteld op 20 oktober 2026

VOORBEELDUITTREKSEL - het OCMW vdhGem en de tool zijn fictief

Een DPIA is verplicht en de tool is volgens mijn analyse een AI-systeem met een hoog risico.
Het restrisico is aanvaardbaar onder vier voorwaarden; zonder de eerste twee is mijn aanbeveling de tool niet in productie te nemen. De DPO geeft advies over deze DPIA; het OCMW beslist als verwerkingsverantwoordelijke. Twee punten staan in dit uittreksel.

Inhoud van het volledige rapport

In het kort (in dit uittreksel)	2
1. Beschrijving van de verwerking	3
2. Is een DPIA nodig?	6
3. Valt de tool onder de AI Act, en als wat? (in dit uittreksel)	8
4. Noodzaak en evenredigheid	11
5. Risico's voor de betrokkenen	15
5.3 Menselijk toezicht op de voorsortering (in dit uittreksel)	19
6. Maatregelen en restrisico	23
7. Beoordeling van de gevolgen voor grondrechten	27
8. Ruimte voor het advies van de DPO	32
Bijlage. Bronnen	34

Het volledige rapport telt 34 pagina's. Dit uittreksel toont de samenvatting en twee bevindingen; de werkwijze, de volledige lijsten en de bijlagen staan alleen in het rapport voor de klant.

Dit is een voorbeelduittreksel. Het OCMW vdhGem, de tool en de cijfers zijn verzonnen. De verwijzingen naar de AVG en de AI Act zijn echt en op de datum hierboven gelezen. VDHome treedt niet op als DPO: de DPO van de organisatie geeft advies, de organisatie beslist over de verwerking. Dit is geen juridisch advies.

In het kort

Het OCMW wil een tool laten testen die nieuwe aanvragen voor aanvullende financiële steun leest, ontbrekende stukken aanduidt en een voorstel van prioriteit geeft aan de maatschappelijk werker. Ik werkte met het diensthoofd sociale dienst, de DPO en de leverancier (drie werksessies, documentatie van de leverancier). Hieronder twee punten.

De tool is een AI-systeem met een hoog risico

Hoog Wie: algemeen directeur, met de DPO | Tijd: vóór de start van de test

Wat ik zag. De tool rangschikt aanvragen en stelt een prioriteit voor. De maatschappelijk werker ziet eerst de aanvragen met de hoogste score. Volgens de documentatie van de leverancier is het model getraind op aanvragen van andere besturen.

Waarom het telt. AI-systemen die een overheid gebruikt om te beoordelen of iemand recht heeft op essentiële openbare bijstand, staan op de lijst van systemen met een hoog risico. Een voorsortering die bepaalt wie eerst geholpen wordt, valt daar volgens mij onder: de tool geeft elke aanvrager een score en doet dus aan profilering, en dan geldt de uitzondering voor voorbereidende taken niet. Het OCMW wordt dan gebruiksverantwoordelijke, met onder meer deze plichten: gebruik volgens de instructies, menselijk toezicht, logbestanden bewaren en, als publiekrechtelijk orgaan, de gevolgen voor grondrechten beoordelen voor de ingebruikname.

Wat te doen. Behandel de tool als hoog risico. Vraag de leverancier de gebruiksinstructies, hoe hij de tool zelf indeelt, en of en wanneer er een conformiteitsbeoordeling komt. Hoofdstuk 7 van het rapport bevat de beoordeling van de gevolgen voor grondrechten, opgebouwd op deze DPIA. Sinds Verordening (EU) 2026/1744 gelden de plichten voor dit type systeem vanaf 2 december 2027. Was dit model al voor die datum op de markt, dan heeft een overheid als gebruiker tot uiterlijk 2 augustus 2030, tenzij het ontwerp ingrijpend wijzigt. De DPIA is nu al verplicht.

Bron. Verordening (EU) 2024/1689 (AI Act), art. 6 lid 2 en bijlage III punt 5 a); art. 26 (plichten van de gebruiksverantwoordelijke); art. 27 (beoordeling van de gevolgen voor grondrechten, lid 4 over de aansluiting op de DPIA),

art. 111 lid 2 en art. 113, zoals gewijzigd door Verordening (EU) 2026/1744. AVG art. 35 lid 3 a). Gelezen op 20 oktober 2026, met de toepassingsdata zoals ze op die datum golden.

Het menselijk toezicht bestaat op papier, niet in de werkwijze

Hoog Wie: diensthoofd sociale dienst | Tijd: 2 tot 3 weken voor werkwijze en opleiding

Wat ik zag. Het projectplan zegt dat “de maatschappelijk werker altijd beslist”. In de test opent de werker de aanvragen in de volgorde van de tool en ziet hij de score, maar niet waarom de tool die score gaf. Aanvragen onderaan de lijst worden niet apart nagekeken.

Waarom het telt. Een beslissing die in de praktijk volgt uit de rangschikking, is niet echt menselijk genomen: een werker die 60 dossiers per week behandelt, volgt de volgorde. Dan dreigt een beslissing die uitsluitend op geautomatiseerde verwerking berust, en ontbreekt het menselijk toezicht dat de AI Act vanaf de toepassingsdatum vraagt. Wie onderaan staat, wacht langer zonder dat iemand het merkt.

Wat te doen. De score wordt een hulpmiddel en geen volgorde: aanvragen blijven op datum binnenkomen, de score staat ernaast met de redenen. Wekelijks een steekproef uit de laagste scores. Een opleiding voor de werkers over wat de tool niet kan. Een register van de gevallen waarin de werker afweek van het voorstel.

Bron. AVG art. 22 (geautomatiseerde individuele besluitvorming) en HvJ 7 december 2023, C-634/21 (SCHUFA); AI Act art. 14 (menselijk toezicht) en art. 26 lid 2 (toezicht door de gebruiksverantwoordelijke). Gelezen op 20 oktober 2026.